

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan 22 milyon dolârlık hibe yardımının karşılık paralar hesabına yatırılmasını teminen teati olunan mektupların onanması hakkında kanun lâyihası ve Dışışleri ve Bütçe komisyonları raporları (1/358)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1556, 6/637

27 . II . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan yirmi iki milyon dolârlık hibe yardımının karşılık paralar hesabına yatırılmasını teminen teati olunan mektupların onanması hakkında Dışışleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 6 . II . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

Yüksek malûmları olduğu veçhile Avrupa Tediye Birliğine karşı 1 Temmuz 1951 devresinden sonra tahaddüs etmiş bulunan açıklarımızın tarafımızdan altın ve döviz tediyesine lüzum kalmadan tesviyesi için Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinden temin ettiğimiz 22 milyon dolârlık hususi menabi yardımı ile kapatılması mümkün olmuştur.

Mezkûr 22 milyonluk yardım hibe şeklinde bir yardım olduğundan Amerika Birleşik Devletleri ile aramızda münakit 1948 tarihli İktisadi İş Birliği Anlaşmasınının 31 Ocak 1950 tarihli Protokolle tadil olunan IV ncü maddesine tâbi olmaktadır.

15 Aralık 1951 tarihinde 5853 sayı ile onanmış bulunan mezkûr Tadil Protokolünün IV ncü maddesinin 2 ncü fıkrası gereğince, Amerika tarafından Türkiye'ye yapılacak olan hibe şeklinde bir yardımın Türk lirası karşılıkları Merkez Bankasında açılacak hususi bir hesaba yatırılacaktır.

Amerika Büyükelçiliği, mezkûr 22 milyon dolârlık yardımın yapılması sırasında Dışışleri Bakanlığına müracaatla Amerikan usulü bakımından bu yeni yardım karşılıklarının da aynı hesaba yatırılmasını teminen mektup teatisi suretiyle bir anlaşma yapılmasını teklif etmiştir.

5436 sayılı Kanununun 1 ncü maddesi çerçevesine giren bu Anlaşmanın akdi hususunda 14 Ağustos 1951 tarihli ve 3/13486 sayılı Karar ile yetki verilmiş olduğundan mezkûr mektuplar, 16 Ağustos 1951 tarihinde Dışışleri Bakanlığı ile Amerika Büyükelçiliği arasında teati edilmiştir.

Bu mektuplarda, ECA İdarecisine 1948 tarihli Amerikan İktisadi İş Birliği Kanununun 111 (d) maddesi gereğince verilen ve Avrupa paralarının tahvil kabiliyetini ve ticaretin serbestleştirilmesini teminen gerekli tedbirleri almaya mütaallik salâhiyetten bahs olunmakta ve Amerika ile aramızda münakit İktisadi İş Birliği Anlaşmasınının hibeye ait IV ncü maddesinin karşılık paralarını Merkez Bankasında hususi bir hesaba yatırılmasına mütedair 2 ncü paragrafına yapılan atıfla, 22 milyon dolârlık yardımın da bu usule tâbi tutulması temin edilmektedir.

Memleketimizin menfaatlerine uygun mütalâa olunan bu mektupların onanması için ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Dışişleri Komisyonu
Esas No. 1/358
Karar No, 21

17 . IV . 1952

Yüksek Başkanlığa

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan 22 milyon dolârlık hibe yardımının karşılık paralar hesabına yatırılmasını teminen teati olunan mektupların onanması hakkındaki kanun tasarısı Dışişleri Bakanlığı temsilcisinin huzuriyle Komisyonumuzda incelendi.

Avrupa Tediye Birliğine karşı 1 Temmuz 1951 devresinden sonra tahaddüs eden açıklarımızın, altın veya döviz tediyesine lüzum kalmadan kapatılması, Amerika Birleşik Devletlerinden temin edilen 22 milyon dolârlık hususi menabi yardımı ile mümkün olmuştur. Mâlûm olduğu üzere hibe mahiyetinde yapılan yardımlar Amerika Birleşik Devletleri ile aramızda münakit 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının 31 Ocak 1950 tarihli Protokolle taadil olunan dördüncü maddesine tâbi olmaktadır. Yani Amerika tarafından Türkiye'ye yapılacak olan hibe şeklinde bir yardımın Türk lirası karşılıklarının, Merkez Bankasında açılacak hususi bir hesaba yatırılması gerekmektedir.

Amerika Büyük Elçiliğinin, sözü edilen 22 milyon dolârlık yardım yapılması sırasında, bu yeni yardım karşılıklarının da aynı hesaba yatırılmasını teminen mektup teatisi suretiyle bir

anlaşma yapılmasını teklif ettiği ve 5436 sayılı Kanunun çerçevesine giren işbu Anlaşmanın akdi hususunda verilen yetkiye istinaden mektupların teati edildiği anlaşılmıştır.

Memleketimizin menfaatlerine uygun olduğu görülen mektupların onanması hakkındaki tasarı oy birliğiyle aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere tasarı ve ilişikleri Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Ko. Başkanı
Samsun
F. Kesim

Sözcü
Niğde
N. Bilge

Kâtip
Denizli
A. Çobanoğlu
Hatay
A. Melek

Erzurum
R. S. Burçak
İstanbul
N. Reşad Belger

Erzurum
B. Dülger
Kayseri
S. H. Ürgüblü

İmzada bulunamadı.

Mardin
K. Türkoğlu
Seyhan

Muğla
Z. Mandalıncı
Trabzon

Remzi Oğuz Arık
İmzada bulunamadı.

Hasan Saka
İmzada bulunamadı.

Yüksek Reisliğe

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan 22 milyon dolârlık hibe yardımının karşılık paralar hesabına yatırılmasını teminen teati olunan mektupların tasdiki hakkında Dışişleri Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 27 . XI . 1952 tarihli ve 6/637 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Dışişleri Komisyonu raporu ile birlikte komisyonumuza havale edilmiş olmakla Dışişleri ve Maliye Vekâletleri mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası; Avrupa Tedüye Birliğindeki açıklarımızın kapatılması için Amerika Birleşik Devletleri tarafından Hükümetimize yapılan 22 milyon dolârlık hibe yardımının İktisadi İş Birliği Anlaşmasının 4 ncü maddesi hükmüne tâbi tutulması hakkında teati olunan mektupların tasdikını istihdaf etmektedir.

Komisyonca yapılan tetkikatta, kanun lâyihasına bağli mektuplarda, 22 milyon dolârlık hibe yardımı yapıldığına dair her hangi bir kayıt mevcut olmadığı ve tasdiki talep olunan vesika, her iki Hükümet arasındaki münasebetlerin İş Birliği Kanununu tadil eden yeni hükümler dairesinde yürütüleceğine dair varılan mutabakattan ibaret bulunduğu anlaşıldığı cihetle lâyihanın başlık ve birinci maddesi bu esasa göre yeniden tanzim

edilmek, 2 ve 3 ncü maddeleri ise şeklen değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	(Bu Rapor Sözcüsü
Rize	İstanbul	Urfa
<i>İ. Akçal</i>	<i>H. Hüsmen</i>	<i>F. Ergin</i>
Kâtip	Ankara	Antalya
Siird	<i>M. Ete</i>	<i>A. Sarıoğlu</i>
<i>B. Erden</i>	Çanakkale	Diyarbakır
Bolu	<i>K. Akmanlar</i>	<i>M. İkinci</i>
<i>M. Güçbilmez</i>	Eskişehir	Gaziantep
Elâzığ	<i>A. Potuoğlu</i>	<i>E. Cenani</i>
<i>Ö. F. Sanaç</i>	Gümüşane	İstanbul
Giresun	<i>K. Yörükoğlu</i>	<i>S. Oran</i>
<i>M. Şener</i>	İzmir	Kırşehir
İstanbul	<i>B. Bilgin</i>	<i>R. Özdeş</i>
<i>M. Sarol</i>	Konya	Malatya
Konya	<i>M. Â. Ülgen</i>	<i>M. S. Eti</i>
<i>R. Birand</i>	Ordu	Rize
Muğla	<i>R. Aksoy</i>	<i>O. Kavrakoğlu</i>
<i>N. Özsan</i>	Siird	Sinob
Sivas	<i>M. D. Süalp</i>	<i>S. Somuncuoğlu</i>
<i>H. İmre</i>	Trabzon	Zonguldak
<i>S. F. Kalaycıoğlu</i>		<i>H. Balık</i>

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan 22 milyon dolârlık hibe yardımının karşılık paralar hesabına yatırılmasını teminen teati olunan mektupların onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasına 4 Temmuz 1948 tarihinde imzalanan ve 31 Ocak 1950 tarihinde tadil olunan Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncu maddesinde mezkûr hibeye ait hükümlerin Avrupa Tediye Birliğine karşı tahassul eden açıklarımızın kapatılması için 1 Temmuz 1951 tarihinden sonra Amerika Birleşik Devletlerince Hükümetimize tanınan 22 milyon dolârlık hibe yardımına da teşmil edilmesi hususundaki 16 Ağustos 1951 tarihli Anlaşma onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı

Millî Savunma Bakanı
H. Köymen

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı
T. İleri

Eko. ve Ticaret Bakanı
Muhlis Ete

G. ve Tekel Bakanı
S. Yırcalı

Ulaştırma Bakanı
S. Kurtbek

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu

Adalet Bakanı
R. Nasuhioğlu

İçişleri Bakanı ve
Devlet B. V.
F. L. Karaosmanoğlu

Maliye Bakanı
H. Polatkan

Bayındırlık Bakanı
K. Zeytinoğlu

Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. E. H. Üstündağ

Tarım Bakanı
N. Ökmen

Çalışma Bakanı ve
İşletmeler Bakanı V.
N. Özsan

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan İktisadi İş Birliği Anlaşmasında bazı tadiller yapan 16 Ağustos 1951 tarihli Anlaşmanın tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde imzalanan ve 31 Ocak 1950 tarihli Protokol ile tadil olunan İktisadi İş Birliği Anlaşmasında bazı tadiller yapan 16 Ağustos 1951 tarihli Anlaşma onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Ekselâns,

31 Ocak 1950 tarihinde Ankara'da imzalanan Tadil Protokolü ile muaddel halinde, 4 Temmuz 1948 tarihinde Ankara'da imzalanan Amerika Birleşik Devletleriyle Türkiye Cumhuriyeti arasında Ekonomik İş Birliği Anlaşmasına ve 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununu tadil eden 535 sayılı (81 nci Kongre) Âme Kanununun neşrine mütaallik olarak iki Hükümetimiz temsilcileri arasında ahiren vâkı görüşmelere atıf yapmakla şeref kazanırım. Bu görüşmeler neticesinde varılan mutabakatı teyidle gene şeref kazanırım:

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun prensip ve gayelerine bağlılığını beyan etmiştir.

2. İşbu Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının her hangi bir maddesinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa atıf yapıldığı takdirde, bundan bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun kastedildiği anlaşılacaktır.

3. IV ncü maddenin 6 ncı fıkrası, Avrupa memleketleri paralarının münakale kabiliyetinin inkişafını veya katılan memleketlerin birbirleriyle ve diğer memleketlerle olan ticaretlerinin serbestleştirilmesini kolaylaştırmak maksadıyla ihdas edilen her hangi bir merkezî müesseseye veya iki veya daha fazla katılan memleket tarafından aynı maksatla kurulan diğer teşkilâta yardım masraflarını ihtiva edecektir.

4. III ncü maddenin 1 ncı fıkrasında bahis mevzuu edilen istişare, bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun 111 (b) (3) ncü kısmında müsaade edilen bütün garantilere dair olacaktır.

5. Gerek bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun 111 (d) kısmına tevfiakan nakit nakli suretiyle, gerek emtia, hizmet ve teknik yardım şeklinde Türkiye Cumhuriyetine hibe esasî dâhilinde yapılan yardım muadili mahallî paralar Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesi 2 ncı fıkrası gereğince yatırılacaktır.

Yukarıda mâruz mutabakatın Türk Hükümetinin görüşlerine uygun olduğu hususundaki teminatlarının mümkünse kısa bir zamanda bildirilmesine kıymet atfedeceğim.

En üstün saygılarımı lütfen kabul buyurunuz Ekselâns.

Ekselâns Fuad Köprülü,

Dışişleri Bakanı

Ankara

George Wadsworth

T. C.
Dışişleri Bakanlığı
108628/2629

16 Ağustos 1951

«Ekselâna,

Ekselânslarının mefadı aşağıda yazılı 16 Ağustos 1951 tarihli ve 198 sayılı notalarını almış olduğumu bildirmekte şeref kazanırım :

Ekselâns,

31 Ocak 1950 tarihinde Ankara'da imzalanan tadil protokolu ile muaddel halinde, 4 Temmuz 1948 tarihinde Ankara'da imzalanan Amerika Birleşik Devletleriyle Türkiye Cumhuriyeti arasında Ekonomik İş Birliği Anlaşmasına ve 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununu tadil eden 535 sayılı (81 nei Kongre) Âmmе Kanununun neşrine mütaallik olarak iki Hükümetimiz temsilcileri arasında ahiren vâkı görüşmelere atıf yapmakla şeref kazanırım. Bu görüşmeler neticesinde varılan mutabakatı teyitle gene şeref kazanırım :

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun prensip ve gayelerine bağlılığını beyan etmiştir.

2. İşbu Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının her hangi bir maddesinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa atıf yapıldığı takdirde, bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun kastedildiği anlaşılacaktır.

3. IV ncü maddenin 6 nei fıkrası, Avrupa memleketleri paralarının münakale kabiliyetinin inkişafını veya katılan memleketlerin birbirleriyle olan ticaretlerinin serbestleştirilmesini kolaylaştırmak maksadıyla ihdas edilen her hangi bir merkezî müesseseye veya iki veya daha fazla katılan memleket tarafından aynı maksatla kurulan diğer teşkilâta yardım masraflarını ihtiva edecektir.

4. III ncü maddenin 1 nei fıkrasında bahis mevzuu edilen istişare, bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun 111 (b) (3) ncü kısmında müsaade edilen bütün garantilere dair olacaktır.

5. Gerek bugünkü muaddel halinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun 111 (d) kısmına tevfiikan nakit nakli suretiyle, gerek emtia, hizmet ve teknik yardım şeklinde Türkiye Cumhuriyetine hibe esasî dâhilinde yapılan yardım muadili mahallî paralar Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesi 2 nei fıkrası gereğince yatırılacaktır.

Yukarda mâruz mutabakatın Türk Hükümetinin görüşlerine uygun olduğu hususundaki teminatlarının mümkünse kısa bir zamanda bildirilmesine kıymet atfedeceğim.

En üstün saygılarımı lûtfen kabul buyurunuz Ekselâns.» George Wadsworth.

Türkiye Hükümetinin yukardaki hususatı tasvibettiğini Ekselânslarına bildirmekte zevk duyuyorum.

En üstün saygılarımı lâtfen kabul buyurunuz Ekselâns.

Dışişleri Bakanı Y.
Fatin Rüştü Zorlu